

Fanfarecultuur: het fanfareorkest van de Lage Landen

Algemeen

Werktitel

Fanfarecultuur: het fanfareorkest van de Lage Landen

Aanvrager

Voornaam

Tine

Familiennaam

Maes

Email

beleid@vlamo.be

Straat

Charles de Kerchovelaan

Huisnummer

17

Postcode

9000

Stad

Gent

Telefoonnummer

092658004

Organisatie

VLAMO

Contactpersoon

Voornaam

Tine

Familiennaam

Maes

Email

beleid@vlamo.be

Organisatie

VLAMO

Straat

Charles de Kerchovelaan

Huisnummer

17

Postcode

9000

Stad

Gent

Telefoonnummer

092658004

Website

www.vlamo.be

Erfgoed

Domeinen

podiumkunsten en muziek,

Trefwoorden

muziek, repertoire,

1. Aanvrager

Hoe bent u bij dit erfgoed betrokken?

De Vlaamse Amateurmuziekorganisatie vzw, kortweg VLAMO, is een van de negen landelijke amateurmuziekorganisaties. Als aanvrager vertegenwoordigen wij de 304 fanfareorkesten die aangesloten zijn bij onze muziekfederatie. Deze aanvraag werd tot stand gebracht met hulp van CEMPER en in samenspraak met een werkgroep, bestaande uit leden van verschillende fanfares over heel Vlaanderen, en enkele externe fanfaredeskundigen.

VLAMO stimuleert en promoot de instrumentale amateurmuziek in Vlaanderen. Fanfares en hun muzikanten kunnen bij ons terecht voor allerlei ondersteuning, zoals advies, coaching, verzekeringen en educatief materiaal. Verder organiseren wij vormingen en wedstrijden, waaraan zij kunnen deelnemen. Naast een artistieke werkplaats is VLAMO dus ook een ontmoetingsplaats voor mensen en verenigingen.

Wie steunt deze aanvraag? Toon het draagvlak aan.

De erfgoedgemeenschap staat centraal in dit traject: als initiatiefnemer van deze aanvraag, moedigde VLAMO mensen aan die bij de fanfarecultuur betrokken zijn om mee te denken en werken: van muzikanten, bestuursleden en dirigenten tot hun publiek en entourage. Ze werden betrokken aan de hand van onder meer een enquête, rondetafelgesprekken, een werkgroep en diverse oproepen.

Om het draagvlak in kaart te brengen, lanceerden VLAMO en CEMPER in juni 2019 een bevraging over de hedendaagse fanfarecultuur. De enquête stond open voor iedereen die op de een of andere manier met fanfares in aanraking komt en peilde naar de verwachtingen, opvattingen en waarden van haar respondenten. We ontvingen 306 unieke antwoorden. De 207 respondenten (67,4%) die muzikant waren bij een fanfare vertegenwoordigden samen ongeveer de helft van alle Vlaamse fanfareorkesten. CEMPER verwerkte de resultaten tot een 120 pagina's tellend rapport. Uit deze enquête bleek dat een grote meerderheid voorstander is van een erkenning: 250 unieke deelnemers (81,1%) antwoordden hier "ja" op, een bevestiging dat er een stevig draagvlak is voor deze erfgoed aanvraag. Bij de meeste andere deelnemers was er nog onduidelijkheid wat dit allemaal inhoudt en zou betekenen (16,3% zegt "misschien" en slechts 2% "nee").

Daarom organiseerde VLAMO met CEMPER in oktober 2019 rondetafelgesprekken in alle Vlaamse provincies. Hier kregen een vijftigtal geïnteresseerde (enquête)deelnemers informatie over immaterieel erfgoed, het beleid hierrond en het inhoudelijke luik van de aanvraag. Daarna werden de resultaten van de bevraging in grote lijnen overlopen, gevolgd door een overlegmoment waarbij de aanwezigen feedback konden geven of met elkaar in dialoog/debat konden gaan. Tot slot werden de deelnemers warmgemaakt om zich te engageren voor de werkgroep.

Dit resulteerde in een werkgroep van een tiental personen: vertegenwoordigers van fanfares uit de diverse provincies, VLAMO en CEMPER. Zij zijn betrokken in het creatieve proces en helpen bij het uitdenken van de borgingsacties. In december 2019 kwamen de leden van de werkgroep voor het eerst samen. Ze werkten op korte termijn toe naar de aanvraag voor de Inventaris en zullen zich op lange termijn inzetten voor het borgen van de fanfarecultuur. Verder wordt ons traject ook gevolgd door en afgetoetst bij enkele externe fanfaresdeskundigen, nl. Jan Van der Roost (professioneel componist, docent, jurylid en dirigent in binnen- en buitenland) en dr. Luc Vertommen (professioneel muzikant en dirigent, docent, auteur/onderzoeker en verantwoordelijk uitgever blaasmuziek bij Band Press)

Verder wordt deze aanvraag gesteund door VLAMO, met in het bijzonder het bestuur, de stuurgroep HaFa (het artistiek adviesorgaan voor de disciplines harmonie en fanfare, ingebed in de dagelijkse werking van VLAMO) en de personeelsploeg van zowel het centrale secretariaat als de vijf provinciale trefpunten.

Om in beeld te brengen hoe ver en breed het draagvlak reikt, dacht de werkgroep tot slot

enkele acties uit om de aanvraag te ondersteunen, om fanfares over heel Vlaanderen te verenigen en om de fanfaregedachte verder uit te dragen. Eerst deed VLAMO een oproep naar beelden om bij deze aanvraag te voegen. Later planden we met de werkgroep een aantal steunacties, waarbij we handtekeningen en beeldmateriaal zouden verzamelen, onder andere tijdens het VLOF. Waar het coronavirus (helaas) roet in het eten strooide, daar werden creatieve oplossingen bedacht en uitgevoerd. Zo verspreidde VLAMO een #fanfarefan-kader om Facebookprofielfoto's mee op te fleuren, en fanfarefans werden via een filmpje opgeroepen om een "Ik ben fanfarefan"-filmpje van zichzelf op te nemen. Al die oproepen werden in een korte periode van een tweetal weken meermaals gecommuniceerd – én verder verspreid door enthousiastelingen – via onze sociale mediakanalen, zoals Facebook en Instagram, en via nieuwsbrieven en het printmagazine Klankbord. Vanuit elke windrichting, zelfs vanuit Frankrijk en Japan, betuigden muzikanten en sympathisanten hun steun en namen ze deel aan de acties. Meer dan honderd foto's werden door de online postduif afgeleverd, en er kwamen een zestigtal video's terecht in onze mailbox. Op zo'n korte tijd is het bewonderenswaardig dat er zo talrijk gereageerd werd op de oproep, waardoor er mooi materiaal verzameld kon worden. Een selectie van de foto's en de "homemade movies" werden gebundeld: zij vergezellen de aanvraag als bijlage.

Bijlagen steun

Draagvlak_enquete_fanfarecultuur.pdf

http://immaterieelerfgoed.be/files/attachments/.1480/Draagvlak_enquete_fanfarecultuur.pdf

Krijgt u bij deze aanvraag ondersteuning van een erfgoedorganisatie?

Vanaf het begin van dit erfgoedtraject heeft VLAMO een beroep gedaan op de deskundige begeleiding van CEMPER, het Centrum voor Muziek- en Podiumerfgoed. VLAMO had immers nog geen ervaring met de erfgoedprocedure en wilde de aanvraag op een correcte en grondige manier aanpakken. Bij CEMPER kregen we uitvoerig informatie over immaterieel cultureel erfgoed en de aanvraagprocedure. Zo woonden enkele stafmedewerkers van VLAMO een infosessie bij over het vernieuwde reglement rond immaterieel erfgoed. Tijdens die sessie kregen we een toelichting over immaterieel cultureel erfgoed en werd het verloop van het procedé uiteengezet. In overleg met en dankzij de ondersteuning van CEMPER stippelde VLAMO vervolgens een heel traject uit. CEMPER stelde ook samen met ons de enquête op en stond daarna in voor de verwerking. Vervolgens waren zij ook actief betrokken bij de voorbereidingen van de provinciale focusgroepen en de bijeenkomsten van de werkgroep. Tot slot gaven ze ons de nodige feedback bij het opstellen van deze aanvraag. Intussen zetelt VLAMO ook als lid in de Algemene Vergadering van CEMPER.

We zijn benieuwd naar uw motivatie voor deze aanvraag. Waarom dient u in?

VLAMO wil zich als overkoepelende muziekfederatie samen met de fanfares actief inzetten

om de fanfarecultuur in stand te houden en te promoten. Daarom zette VLAMO als belangenbehartiger eind 2018 de eerste stappen om de fanfarecultuur te laten erkennen als immaterieel cultureel erfgoed op de Inventaris Vlaanderen. Het fanfareorkest heeft immers een **maatschappelijk, artistiek en historisch belang** in het hedendaagse culturele leven.

Sinds het midden van de negentiende eeuw maakt het fanfareorkest muziek beoefenen toegankelijk voor iedereen. Deze muziekpraktijk staat hiermee aan de basis van het huidige amateurmuziekverenigingsleven en maakt er nog steeds een belangrijk deel van uit. Hoewel de fanfarecultuur nog steeds leeft en zich verder ontwikkelt, verloor het fanfareorkest de laatste decennia echter aan bekendheid bij het brede publiek, waardoor de term 'fanfare' vaak verkeerd ingevuld wordt en hierdoor af te rekenen heeft met een onterecht negatief imago.

De enquête, rondetafelgesprekken en werkgroepvergaderingen, die plaatsvonden in de aanloop naar de aanvraag, maakten duidelijk dat de fanfares hun hedendaagse, kwaliteitsvolle imago naar buiten toe willen uitstralen. Dit erfgoedtraject biedt fanfares dan ook een platform om te tonen dat de fanfarecultuur leeft en een aanmoediging om ervoor te zorgen dat ze blijft leven, iets wat tevens het beeld van de hele amateurmuziekwereld alleen maar ten goede kan komen. Dit alles ligt volledig in overeenstemming met de missie en waarden van VLAMO.

Hoewel er geen officiële erkenning nodig is om fanfarecultuur immaterieel erfgoed te mogen noemen, genereert een officiële erkenning op de Vlaamse Inventaris volgens ons een grotere impact. De erfgoedgemeenschap krijgt zo een extra duwtje in de rug. Een erkenning vormt een soort van symbolisch kapitaal: het zet de fanfarecultuur in de kijker en vormt een stimulans om er samen blijvend zorg voor te dragen.

Voor de fanfares, hun vertegenwoordigers in de werkgroep en VLAMO vormt een erkenning dus geen eindpunt, maar net het begin van een langdurig engagement om dit erfgoed te (her)(waard)eren, in beeld te brengen en een levendige toekomst te geven, door in te spelen op de kansen en uitdagingen van de fanfarecultuur.

2. Erfgoed

Naam

Fanfarecultuur: het fanfareorkest van de Lage Landen

URL

fanfarecultuur-het-fanfareorkest-van-de-lage-landen

Korte beschrijving van uw erfgoed.

Een fanfare is een orkest met koperblazers - waaronder heel wat saxhoorns, zoals de bugel – saxofoons en slagwerk. Deze orkestvorm ontstond in de Lage Landen. De innovaties van Adolphe Sax, zoals de saxhoorns en de saxofoons, droegen vanaf het

midden van de 19e eeuw bij tot de typische bezetting, de unieke klankkleur en het grote succes. Het alomtegenwoordige fanfareorkest maakte het muziekverenigingsleven toegankelijk voor iedereen, en dit sociale aspect kenmerkt de fanfarecultuur tot op vandaag. De fanfare is een plek waar mensen, ongeacht leeftijd, gender of achtergrond, samenkomen om muziek en plezier te maken. Fanfares zijn onlosmakelijk verbonden met het lokale (culturele) leven, maar gaan ondertussen ook internationaal. De fanfarecultuur leeft en blijft evolueren. Concertzalen worden gevuld met nieuw repertoire, de muzikale kwaliteit blijft aan belang winnen door sterker opgeleide muzikanten en dirigenten, en onder jeugdig impuls streven toporkesten naar artistieke perfectie.

Zijn er aspecten of onderdelen van het erfgoed die u graag extra uitlicht?

Unieke orkestvorm met artistieke kwaliteiten.

De **bezetting onderscheidt een fanfare van andere (blaas)orkesten, zoals harmonies en brassbands**. Met name de aanwezigheid van **saxhoorns** maakt van de fanfare een unieke orkestvorm die **typisch is voor de Lage Landen**. De saxhoornfamilie dankt haar bestaan en naam immers aan de innovatieve Belgische instrumentenbouwer **Adolphe Sax**.

De uitvindingen van de saxhoorns en de saxofoons die Sax in eerste instantie ontwikkelde om de **militaire harmonie- en fanfareorkesten** een vaste en gestandaardiseerde bezetting te geven, zouden al snel als voorbeeld dienen voor de **talrijke burgerorkesten** die in de tweede helft van de negentiende eeuw ontstonden. De grote betekenis en praktische waarde van zowel de saxhoorns als de saxofoons is dat het gaat om een volledige instrumentenfamilie van hoog naar laag die op een uniforme manier is gebouwd en die op een relatief vergelijkbare manier kan worden bespeeld. Dit betekende dat men relatief op een eenvoudige manier een **homogene klank** kon bekomen met een volledige **saxhoorn- en saxofoonfamilie en** dat de gehele orkesttessituur bereikt werd. Ook maakte het muzikanten op een relatief eenvoudige manier mogelijk om van het ene instrument binnen dezelfde familie over te schakelen naar het andere omdat de speelmanier en de vingerzetting dezelfde zijn.

De aanwezigheid van de (zachte) saxhoorns, waaronder de althoorn, bariton, eufonium, (contra)bas tuba en zeker de sterk vertegenwoordigde bugelsectie zorgen in combinatie met de andere (scherpe) kopers (trompet, cornet, hoorns en trombones), saxofoons en slagwerk voor de typische, malse en wollige klankkleur van het fanfareorkest.

Occasioneel zien we ook andere instrumenten verschijnen (zoals harp, contrabas, basgitaar ...), vaak in functie van een speciale compositie. Er zijn echter ook niet-conventionele bezettingen, die vaak vanuit noodzaak ontstaan bij kleinere muziekverenigingen om te blijven bestaan.

De unieke bezetting van het fanfareorkest zorgt voor heel wat artistieke mogelijkheden (en uitdagingen), die het best tot hun recht komen bij het uitvoeren van oorspronkelijk

fanfarerepertoire, geschreven door componisten die vertrouwd zijn met deze specifieke instrumentale combinatie. De artistieke mogelijkheden worden de laatste decennia volop verkend dankzij een drang naar professionalisering en kwaliteitsverbetering bij de orkesten. Mede dankzij de **opleidingsmogelijkheden binnen het DKO** stijgt het technisch niveau van de muzikanten en dirigenten. Fanfares uit de hoogste afdelingen streven in concertzalen onder jeugdig impuls en onder leiding van professionele dirigenten naar artistieke perfectie, en **benaderen zo het niveau van beroepsorkesten.**

Dit artistieke streven is echter aanwezig bij fanfares van alle niveaus. Op (en tussen) de wekelijkse repetities streven muzikanten en dirigenten ernaar om de voorgeschotelde muziekwerken zo goed mogelijk onder de knie te krijgen, en ondertussen als orkest te groeien. Fanfares werken onder meer toe naar de eigen **concerten, die ze veelal in het voorjaar en/of het najaar organiseren in lokale culturele centra, gemeentezalen of kerken.** Het concertprogramma moet enerzijds voldoende muzikale uitdaging bieden aan de muzikanten en anderzijds het publiek weten te bekoren.

Fanfareorkesten die hun muzikale kunnen willen toetsen aan dat van andere orkesten, kunnen hiervoor deelnemen aan **wedstrijden**. Zo is er de **jaarlijkse (nationale) VLAMO Orkestwedstrijd**, internationale wedstrijden zoals het **tweejaarlijkse VLAMO Open Fanfarekampioenschap (VLOF)**, de **jaarlijkse Nederlandse Open Fanfarekampioenschappen (ONFK)** en het **vierjaarlijks Wereld Muziek Concours in Kerkrade (WMC)**. Fanfares worden hierbij – net zoals harmonieorkesten – ingedeeld in **afdelingen volgens niveau**, te beginnen bij derde, tweede, eerste afdeling (lagere afdelingen) tot uitmuntendheid, ere en superieure (hogere afdelingen). Daarnaast kunnen fanfareorkesten ook terecht op de (provinciale) evaluatieconcerten van VLAMO. Deelnemers ontvangen hier geen punten, maar krijgen na hun optreden professionele feedback van een evaluatieteam. Hiermee kan de groep vervolgens verder aan de slag, bijvoorbeeld bij de voorbereidingen van een concert of wedstrijd. Verder zijn er ook **play-ins, georganiseerd door fanfares** of (in samenwerking met) de provinciale trefpunten van VLAMO. Een play-in is een **muziekstage** waarbij muzikanten uit allerhande verenigingen samenkomen om op korte tijd (een dag of weekend) intensief toe te werken naar een uitvoering, onder leiding van een of meerdere dirigenten.

Behalve het **muzikaal hoogstaande, prestigieuze en ook wel competitieve aspect, heeft de fanfarecultuur tegelijkertijd een laagdrempelig, cultuur-participatief en publiek karakter.** De nadruk ligt immers ook op samen cultuur – muziek – maken, en het engagement om, ook voor anderen, samen iets moois te maken. Fanfarecultuur gaat immers niet enkel over het artistieke, maar ook om alles wat eraan vasthangt. Zo zijn **repetities, (evaluatie)concerten, wedstrijden en play-ins tegelijkertijd ook momenten van samen**zijn.

Een sociale en cultureel-maatschappelijke vereniging.

Kenmerkend voor de fanfarecultuur is ook het **verenigingsleven**, het samen muziek en plezier maken. Fanfares brengen mensen samen uit verschillende lagen van de bevolking, ongeacht gender of leeftijd, en dit zowel binnen de vereniging als daarbuiten, wanneer de fanfares optreden, op straat of in de concertzaal.

Naast de wekelijkse repetities, de eigen concerten en andere optredens, maken ook de overige activiteiten die fanfares organiseren voor en met hun leden, zoals geldinzamelingen, eetfestijnen, jeugd- of ouderenwerkingen, samen een pintje drinken, (concert)reizen en naar concerten gaan, integraal deel uit van de fanfarecultuur.

Verschillende generaties muzikanten – soms zelfs hele gezinnen of families – zijn in staat om samen te spelen binnen één vereniging, omdat fysieke prestaties geen hoofdzaak zijn (ouderen) en omdat men nog geen volleerd muzikant moet zijn om bij een fanfare te mogen spelen (jongeren). Dit toont ook de **educatieve rol aan** van het fanfareorkest, waar jong en oud, beginner en gevorderde een plaats hebben.

Muzikanten zijn vaak leden van de **plaatselijke gemeenschap**. Fanfares zijn immers onlosmakelijk verbonden met het lokale (dorps)leven en dragen bij aan de cultuur van de lokale gemeenschap. Publieke optredens van de fanfare vinden dikwijls plaats naar aanleiding van belangrijke **lokale gebeurtenissen, zoals festiviteiten en herdenkingen**. De fanfarecultuur **sluit op die manier aan bij andere vormen van erfgoed die wij hier kennen, zoals kermissen, processies en stoeten**. Deze lokale optredens, die veelal al marcherend op straat of in open lucht plaatsvinden met marsmuziek en in kenmerkende uniformen, vormen eveneens een waardevol onderdeel van fanfarecultuur.

Internationaal.

We kozen ervoor om aan de naam 'fanfarecultuur' de specificatie 'het fanfareorkest van de Lage Landen' toe te voegen, om hiermee de nadruk te leggen op haar oorsprong en bijbehorende typische eigenschappen, zoals de bijzondere bezetting en de daaruit volgende klankkleur. Dit wil echter niet zeggen dat het fanfareorkest enkel binnen onze contreien te vinden is. Hoewel de overgrote meerderheid van de fanfareorkesten zich in België, Nederland en Luxemburg bevinden, werd deze orkestvorm vanuit deze landen reeds naar het buitenland geëxporteerd, bijvoorbeeld naar Japan (Tokyo Fanfare Orkest) en Litouwen (Trakai Fanfare Orchestra). Het gaat hier minder om verenigingen met een dagelijkse werking, maar eerder om projectmatige initiatieven waarbij de muzikanten samenkomen naar aanleiding van een opkomend concert. Ze tonen wel aan dat er **buitenlandse interesse is voor deze bijzondere muziekpraktijk. Ook internationale wedstrijden, zoals het WMC, dragen bij tot een meer internationale uitstraling.**

Verder merken we op dat de term fanfare (of anderstalige afgeleiden) ook in andere streken voorkomt, maar daar gebruikt wordt voor andere – vaak minder omliggende –

muziekvormen met andere instrumenten en/of muziekstijlen. Zo brengen fanfares in de Balkan, Oost-Europa en Zuid-Amerika meer volksmuziek. In Zwitserland en Frankrijk leunt de fanfare dan weer dichter aan bij het Belgisch-Nederlandse fanfareorkest, maar wordt de term vaak lossier opgevat op het vlak van bezetting. Verder ontstaan er in stedelijke gebieden – ook in Vlaanderen – steeds meer 'straatfanfares' die verschillende muzikale ingrediënten mengen, denk maar aan de Duitse techno marching band MEUTE.

Welke betekenis heeft dit erfgoed? Beschrijf waarom het voor u vandaag de dag zo waardevol is.

De enquête bestond uit een waarderingsonderdeel waarin de deelnemers gevraagd werden om aan te tonen waarom de fanfarecultuur belangrijk is voor hen, voor de maatschappij en welke aspecten zij hiervan belangrijk vinden. Uit deze bevraging werd duidelijk dat het muzikale, sociale, lokale en maatschappelijke belang met elkaar verweven zijn.

Ten eerste waarderen de deelnemers de unieke muzikale kenmerken en mogelijkheden van de orkestvorm – zoals haar bezetting en bijbehorend fanfare-repertoire – die zich onderscheidt van andere orkestvormen en onlosmakelijk verbonden is aan onze contreien, maar ook daarbuiten erkenning oogst. Dit erfgoed is vandaag nog erg levend en blijft zich artistiek heruitvinden en verbeteren.

Vandaag zijn er meer dan 300 fanfares waarin duizenden amateurmuzikanten samenkomen om zich artistiek te ontplooiën, in een enerzijds laagdrempelige orkestvorm, die anderzijds door wedstrijden, evenementen en een dikwijls hoog muzikaal niveau, iedereen – van beginner tot beroeps – kan uitdagen om te groeien (educatief).

Ook het sociale, lokale en maatschappelijke aspect dragen bij aan het belang van de fanfarecultuur voor de betrokkenen. In de moderne, drukke, geïndividualiseerde samenleving van vandaag slagen fanfares erin om mensen te verenigen, ongeacht leeftijd, gender of achtergrond. Deze brede vertegenwoordiging van mensen uit alle lagen van de bevolking komt er dankzij het laagdrempelige karakter. Zo mogen muzikanten er hun muzikale vaardigheden en talent gaandeweg ontplooiën. Daarnaast is het lidmaatschap bij de meeste fanfares gratis en kunnen instrumenten veelal geleend worden, wat de kosten relatief laag houdt. In tegenstelling tot sportverenigingen is er een grote intergenerationele diversiteit. Het is een groepsgebeuren waar jong en oud zij aan zij aan kunnen deelnemen.

Dit sociale vangnet, de onderlinge vriendschap en verbondenheid zijn een kostbaar goed. Het samenhorigheidsgedoele wordt versterkt door de muzikale beleving. Het is niet zomaar iets samendoen. De muzikanten halen hun voldoening net uit de gedeelde muziek-technische uitdaging om sterke muzikale prestaties neer te zetten en het bereiken van een goed muzikaal samenspel.

Naast de verbindende – en ontspannende – kracht van het samen musiceren binnen de vereniging, biedt de fanfarecultuur ook daarbuiten de mogelijkheid om mensen, veelal

publiek bestaande uit zowel trouwe fans en supporters als buurtbewoners en toevallige passanten, met elkaar **in contact te brengen**. Omdat de muzikale opvoeringen in het openbaar, zoals lokale culturele centra, kerken en op straat gebeuren, brengen fanfares muziek en dus ook cultuur naar mensen die er niet altijd zelf naar zoeken. Fanfares maken **cultuur- en muziekbeleving toegankelijk**, en faciliteren en bevorderen zo de (lokale) **cultuurparticipatie**. Muziek is immers een universele taal die mensen, los van hun verschillen, kan verbinden. Het lokale en cultureel-maatschappelijke belang uit zich ook in de deelname aan optochten, feesten en andere evenementen. Fanfares vormen zo een **onmisbare, gemeenschapsversterkende schakel in het lokale (culturele) leven**.

Beschrijf de geschiedenis van het erfgoed. En hoe is het doorheen de tijd geëvolueerd?

Hoewel de eerste fanfares al in de laatste decennia van de achttiende eeuw ontstonden, in navolging van de grote militaire blaasorkesten (cavaleriekorpsen met trombones, trompetten en hoorns), begonnen de gouden jaren van de fanfare pas vanaf het midden van de 19e eeuw. Tot dan was het vooral de burgerij die blaasmuziekverenigingen – voornamelijk harmonieorkesten – oprichtte, wat zorgde voor een eerder elitair karakter.

De fanfare won vooral aan populariteit op het platteland. De orkestvorm had immers een kleinere bezetting nodig had dan een harmonie, waardoor er minder instrumenten nodig waren. Daarbij waren koperinstrumenten goedkoper in aankoop dan houtblazers of snaarinstrumenten. Door de innovaties van Adolphe Sax (1814-1894) konden deze koperinstrumenten bovendien makkelijker aangeleerd worden. Zijn nieuwigheden, zoals de saxhoorns en de saxofoons droegen verder bij tot de typische bezetting en de unieke klankkleur zoals we die vandaag kennen, alsook tot het grote succes.

Hierbij merken we wel op dat saxofoons tot in de eerste decennia van de 20e eeuw eerder beschouwd werden als een supplementaire groep binnen het fanfareorkest. De saxofoonfamilie was toen nog vaak onvolledig en minder vertegenwoordigd. Bijgevolg werd er een onderscheid gemaakt tussen fanfares zonder saxen (fanfare pure) en met (fanfare mixte). Vanaf het midden van de twintigste eeuw is de saxofoongroep een volwaardig en onmisbaar element binnen het fanfareorkest.

Het aantal fanfares in ons land groeide explosief en de fanfare werd zo de populairste orkestvorm. De alomtegenwoordigheid ervan maakte het muziekverenigingsleven toegankelijk voor iedereen, of beter: alle mannen, want fanfares waren toen nog een mannenaangelegenheid. Ook gewone dorpsmensen maakten kennis met het musiceerplezier. Het sociale karakter bleef een constante tot op heden. Bijna elk dorp had een of meerdere muziekverenigingen. Ze werden opgericht op initiatief van gewone dorpingen of (gesponsord door) plaatselijke adel, kleine industriëlen en dorpsnotabelen. Bovendien waren ze in tijden van verzuiling vaak ideologisch gekleurd, een stukje geschiedenis dat vandaag nog vaak te zien is in de naam van fanfares, denk maar aan Sint-Cecilia, Vermaak na Arbeid of De Vrije Vlaamse Zonen.

Hoewel het ideologische karakter van de fanfarecultuur ondertussen grotendeels tot het verleden behoort, blijft het lokale en cultureel-maatschappelijke belang een rode draad. De activiteiten van fanfares waren van meet af aan nauw verweven met het plaatselijke (dorps)leven. Ze traden naar buiten bij zowat elke belangrijke gebeurtenis in het dorp, zoals processies, kermissen, jubilea en inhuldigingen.

Voor de Eerste Wereldoorlog telde België bijna 3000 actieve muziekverenigingen, met fanfares als grootste groep. De wereldoorlogen, die het verenigingsleven telkens jarenlang stillegden, eisten echter een zware tol. Bovendien maakten in de loop van de 20e eeuw nieuwe vrijetijdsbestedingen – zoals sport – hun opmars, nieuwe muziekgenres zoals pop en rock zorgden voor een andere muzieksmaak en technologische evoluties bevorderden het passief beluisteren van muziek. De fanfare was hierdoor lang niet meer de enige vorm van muzikale beleving.

In het begin van de jaren 80 waren de fanfares nog steeds de populairste orkestvorm, maar hun aantal nam sneller af dan het aantal harmonieorkesten. Fanfares gingen dan ook op zoek naar vernieuwing (bv. een moderner repertoire, innovatieve muzikale projecten) om hun vereniging en publiek te verjongen en te vervrouwelijken. Sterker opgeleide muzikanten en dirigenten zorgden de laatste jaren voor meer kwaliteit, componisten voor nieuw en uitdagend fanfarerepertoire, en onder jeugdig impuls streefden toporkesten naar artistieke perfectie. In hun drang naar kwaliteitsverbetering in combinatie met een veranderende maatschappij ruilden fanfares vaker de straat in voor de concertzaal, waar het muzikale programma andere uitdagingen biedt, maar buiten het oog van het brede publiek.

Wanneer u denkt aan het voortbestaan van het erfgoed, wat loopt momenteel goed en wat minder goed?

Uit de hierboven vermelde enquête kon een SWOT-oefening opgesteld worden die, samen met de andere vaststellingen, getoetst en verfijnd werd tijdens vijf provinciale rondetafelgesprekken. Die focusgroepen dienden als feedback- en discussiemomenten, en tegelijkertijd als infosessies omtrent immaterieel cultureel erfgoed en de geplande aanvraag. De bevindingen werden verder onderworpen aan en vergeleken met de inhoud van een verandertheorie, waarna de werkgroep zich hierin verder kon verdiepen tijdens een “SWOT-speeddate”. Hierbij keek de werkgroep ook naar de rol van de verschillende stakeholders, wat zorgde voor een aanvulling van het overzicht, met als resultaat een gedetailleerde en transparante SWOT-analyse.

Hieronder lichten we alle elementen verder toe:

Wat loopt er goed?

De fanfarecultuur leeft.

In een meerkeuzevraag duidde 77% van de deelnemers aan dat de fanfarecultuur nog steeds als een levende traditie wordt gezien. Het wordt doorgegeven van generatie op

generatie (74%), en daarmee zijn ook jongeren vertrouwd zijn met de fanfarecultuur (86%). De nodige kennis en vaardigheden om fanfaremuziek uit te voeren, te leren en door te geven is daardoor voldoende aanwezig (81%). Daarbij zijn fanfares zeer ingeburgerd in onze cultuur en goed (lokaal) verankerd in onze samenleving.

De fanfarecultuur **evolueert en is dynamisch**, ook naar artistieke vrijheid en kwaliteit toe. Het **niveau** binnen de fanfarecultuur is de laatste decennia gevoelig verbeterd. Het betreft hier zowel het niveau van individuele muzikanten, dat zich onder meer dankzij de opleidingsmogelijkheden in het DKO kon ontwikkelen, als het muzikale niveau van de orkesten. Daarnaast zijn dirigenten beter opgeleid.

Het aantal fanfares met eigen **muziekopleiding en/of jongerenwerking** stijgt. Sinds de jaren 80 zetten fanfares bewust in op **verjonging**. Zelf opleidingen of een instaporkest voorzien binnen de fanfare kan de **drempel verlagen voor kinderen om** muziek te leren spelen: het gaat er gemoedelijker aan toe dan op de muziekschool – daar dienen leerlingen immers verplicht een volledig lessentraject te volgen. Het eigen aanbod kan dienen als kennismaking, in de vorm van workshops, of als een volledige opleiding binnen de fanfare zelf. Bij zo'n opleiding zijn er lessen notenleer en/of instrument, als aanvulling op (of zelfs ter vervanging van) muziekscholen. Een belangrijke noot bij dit alles is dat deze evolutie voor velen als een noodoplossing aanvoelt, aangezien de wisselwerking met muziekscholen niet altijd van een leien dakje loopt. Vanuit het perspectief van fanfares zou het nog steeds niet de bedoeling mogen zijn dat een DKO-opleiding geheel overgeslagen wordt, wel bieden ze simpelweg een aanvulling.

Muzikanten voelen zich gewaardeerd in hun fanfare en worden verbonden door een groepsgevoel.

Het sociale aspect wordt hier meermaals aangehaald als waardevol kenmerk van de fanfarecultuur. Fanfares zijn sociale verenigingen, vaak hechte vriendengroepen. Het is vanzelfsprekend dat het welzijn van de vereniging en haar muzikanten hiermee verweven is. Daarbij zien fanfares een actieve ledenwerving – jongeren en volwassenen warm maken voor de fanfarecultuur – als een prioriteit voor hun toekomst.

Zoals meermaals aangeraakt hebben fanfares **typische muzikale kenmerken, een unieke bezetting en identiteit.**

Wat loopt er minder goed en vormt bijgevolg een interne uitdaging?

Een **tekort aan betrokkenen, een daling van het engagement en de vergrijzing van fanfares.**

63% van de deelnemers merkten een gebrek aan instroom en continuïteit van leden binnen de fanfares op. Dit ligt soms aan het gebrek aan of het stroef verlopen van actieve ledenwerving. Waar het werven van leden minder soepel verloopt, kan dit op termijn leiden

tot een tekort aan muzikanten, bestuurders en andere betrokkenen. Zo gaat het gebrek aan vernieuwing hand in hand met het **ouderwets worden, of ook vergrijzen**, van fanfares – en dit op alle vlakken. Niet enkel leden verouderen, maar ook het publiek, dat tegenwoordig al redelijk beperkt en “vast” (entourage) is.

Fanfares kampen met een **gebrek aan nieuwe en kwaliteitsvolle fanfaremuziek**. Veel respondenten spraken hun ongenoegen uit over het huidige beschikbare fanfarerepertoire. Zo zijn nieuwe fanfarewerken dikwijls bewerkingen van bv. harmonie- of brassbandrepertoire, en dus niet origineel geschreven voor fanfare, wat veelal voor een gebrekkige kwaliteit zorgt op het vlak van instrumentatie. Verder zou het repertoire moeten vernieuwen om zowel muzikanten als het publiek aan te spreken. Ook is er nood aan meer muziekstukken voor alle niveaus: van eenvoudige werken tot superieur niveau, en van toffe concertstukken tot wedstrijdwerken. Het repertorium zou dus, naast het kwalitatief aspect, eveneens voldoende uitdagend moeten zijn. Om dit te realiseren dienen (Vlaamse) componisten en uitgeverijen gestimuleerd, geïnspireerd en aangemoedigd te worden om respectievelijk voor fanfare te schrijven en te publiceren. Een hindernis hiervoor is niet alleen het beperkte afzetgebied, maar ook de bijzondere bezetting. Binnen de bezetting kan het aantal muzikanten per instrument(engroep) immers vrij variëren, wat – zeker in combinatie met een tekort aan bepaalde fanfare-instrumenten binnen een orkest – voor een bijkomende moeilijkheid zorgt bij het componeren van goede fanfaremuziek.

Een tekort aan spelers van bepaalde instrumenten.

Kinderen aan de muziekschool kiezen tegenwoordig vooral voor piano, gitaar en viool, waardoor er steeds minder mensen de typische fanfare-instrumenten spelen. Typische fanfare-instrumenten (bv. bugel, althoorn, ...) zouden dus meer gepromoot moeten worden, zodat jonge muzikleerlingen vlotter hun weg vinden naar deze instrumenten, en bijgevolg dus naar fanfares. Respondenten argumenteerden herhaaldelijk dat je met een fanfare-instrument vaker terecht kunt bij een orkest dan met sommige andere instrumenten, waardoor je levenslang kunt blijven musiceren. Bovendien zijn spelers van deze typische fanfare-instrumenten erg gegeerd bij fanfares. Meer spelers leiden ook tot meer potentiële leden en dus meer continuïteit. De verantwoordelijkheid voor het promoten van de “knelpuntinstrumenten” werd in de enquête voornamelijk bij muziekscholen gelegd.

Diversiteit is een groot pijnpunt voor fanfares.

Het aantrekken van specifieke doelgroepen, zoals jongeren en cultureel diverse groepen, blijkt moeilijk voor fanfares. Meermaals lazen we dat het bestand **erg “wit”** blijft, zelfs in cultureel diverse gemeentes. Deze problematiek komt natuurlijk niet enkel voor bij fanfares, ook muziekscholen en de rest van het brede culturele veld hebben hiermee te maken.

Welke kansen, of misschien wel bedreigingen, van buitenaf ziet u voor het voortbestaan van het erfgoed?

Tijdens de eerste samenkomst koos de werkgroep, bij wijze van verdiepende SWOT-

oefening, vier prioriteiten uit de zwaktes en bedreigingen, en koppelde die aan alle sterktes en kansen. Per uitgelichte zwakte of bedreiging dachten de werkgroepleden in kleine groepjes – speeddategewijs – acties uit (zie 4. Borgen). Ook werd er een blik geworpen op de diverse stakeholders:

Fanfares, bestaande uit hun muzikanten en bestuur(vrijwilligers)

VLAMO

Pers en media

DKO

Uitgevers van partituren

Overheid

Componisten

(Breed) publiek

Dit alles zorgde voor een analyse vanuit diverse invalshoeken. Hierbij een uiteenzetting:

Welke kansen bestaan er voor het voortbestaan van de fanfarecultuur?

Het onderzoeken en aanboren van bestaande en **nieuwe samenwerkingen** is een constante op verschillende vlakken:

Algemeen: het **bundelen van krachten en zo het socioculturele leven** versterken. Allerhande samenwerkingen zijn volgens de respondenten een troef. Dit betreft onder andere samenwerkingen tussen verschillende fanfares onderling, maar ook tussen fanfares en andere culturele of artistieke groepen/personen, zodat er een kruisbestuiving met andere muziek- en andere kunstvormen ontstaan. Ook uitwisselingen tussen muzikanten onderling, sponsoring door lokale bedrijven/partners (bv. via betaalde optredens in opdracht) en internationale samenwerkingen, zoals met Nederland (deze piste wordt momenteel al verkend), ervaart men als externe kansen. Daarnaast kan het ook nuttig zijn om samen de uitdagingen van de fanfarecultuur te bespreken. Het onderling uitwisselen van kennis, good practices en bepaalde werkwijzen is ook een wenselijk scenario op bestuurlijk niveau, aangezien de werking van fanfares bijna uitsluitend gedragen wordt door vrijwilligers. Zo kunnen collega-bestuurders en –muzikanten elkaar inspireren en ondersteunen om het anders of zelfs beter aan te pakken, en zo de interne werking te versterken.

Het **actief betrekken van jeugd via sociale media, samenwerkingen en opleidingen**.

Het is belangrijk dat fanfares meegaan met de tijd en hierbij de hedendaagse mogelijkheden leren ontdekken en hanteren. Door het gebruik van het internet en het actief inzetten van YouTube, Facebook en andere sociale media, kunnen ze een jonger – en misschien zelfs nieuw – publiek bereiken. Door jongeren hierbij te betrekken, meer aandacht te schenken aan hun identiteit en autoriteit, en gebruik te maken van hun capaciteiten kunnen fanfares inspelen op de diversiteitsproblematiek. Enkel de jongeren zelf kunnen aangeven waar hun noden, inspiraties en aspiraties liggen – anderen kunnen dat niet voor hen invullen.

Een **betere samenwerking met muziekscholen is acuut.**

Maar liefst 21% van de enquêtedeelnemers suggereerden expliciet een nauwere samenwerking met het DKO als een prioriteit voor de toekomst. Deze samenwerking kan verschillende vormen aannemen, maar vertrekt vaak vanuit de idee dat het DKO beter afgestemd zou moeten worden op fanfares. Fanfares zouden in en door muziekscholen meer gepromoot en geapprecieerd moeten worden, bijvoorbeeld door samen fanfareworkshops aan te bieden, dirigentenopleidingen te verbreden en verder niet voorbij te gaan aan de opleiding (en mogelijkheden) van hobbymuzikanten.

Een aanvullende externe kans ligt in het nieuwe DKO-decreet dat leerlingen sinds 2018 de kans geeft om onder de “alternatieve leercontext” een deel van hun opleiding te volgen buiten de muren van de muziekschool. Zo kunnen leerlingen het vak samenspel bijvoorbeeld vervangen door deelname aan een fanfarerepetitie. Deze nieuwe maatregel helpt en ondersteunt jongeren om door te stromen van muziekschool naar fanfare. Verder kan de focus uitgebreid worden naar het dagonderwijs. Ook lagere en middelbare scholen zouden fanfares kunnen promoten, bijvoorbeeld door het aanbieden van muzieklessen, of de initiatie daartoe, zodat leerlingen van kinds af aan meer in aanraking komen met muziek. Op die manier zouden ze al vroeger geïnspireerd kunnen worden om muziek te gaan spelen.

Het bestaande publiek verbreden via nieuw repertoire, projecten en concepten.

Vernieuwing binnen de fanfarecultuur kan een kans zijn, zowel intern als extern. Het hervormen van de manier waarop fanfares zichzelf presenteren, het initiëren van vernieuwende projecten en het uitbreiden van het fanfarerepertoire zijn bij uitstek pistes die verder verkend dienen te worden. Fanfares zoeken naar nieuwe concertvormen om meer aandacht te trekken en werken daarnaast aan projecten die “gewone” concerten overstijgen. Hiermee willen ze een breder publiek aantrekken, het componeren van fanfaremuziek aanmoedigen en meer bekendheid creëren. Door te kiezen voor **moderne stukken kunnen fanfares een groter publiek** aanspreken en meer jonge mensen aantrekken. De zoektocht naar een kwalitatief, origineel repertoire is een taak van de fanfares, maar dan dient er wel een (frequente) toestroom van nieuw fanfarerepertoire te bestaan.

Welke **bedreigingen** bestaan er voor het voortbestaan van de fanfarecultuur en vormen bijgevolg externe uitdagingen?

Mensen leiden een druk (vrijtijds)leven.

Deze bedreiging focust zich voornamelijk op (potentiële en huidige) leden, aangezien het een hele klus is om nieuwe leden aan te trekken én te behouden. Zo zouden mensen in de huidige samenleving al een breed palet aan alternatieve hobby's of bezigheden hebben en uitoefenen, en blijven ze daarbij minder vaak gebonden aan het eigen dorp of de stad waarin ze wonen. Sommige families hebben dan weer gewoon helemaal geen band met de lokale fanfare(s) en hun cultuur. Dat laatste sluit ook aan bij de verminderde (lokale) belangstelling voor fanfares.

Onbekend is onbemind: er heersen misvattingen over het begrip “fanfare”.

De resultaten van de enquête duiden aan dat de fanfarecultuur overwegend onbekend is bij het brede publiek (65%), waardoor heel wat respondenten expliciet om meer bekendheid voor de fanfarecultuur vroegen. Deze levende traditie is bij veel mensen helaas niet of onvoldoende gekend, ze kennen bijvoorbeeld het verschil niet tussen fanfares en andere orkestvormen. Om daar meer helderheid over te brengen en de fanfarecultuur (zoals ze echt is) in de kijker te zetten, nemen de fanfares in de eerste plaats zichzelf onder de loep – dit werd uiteengezet bij kansen. Verder voelen ze ook aan dat het **gebrek aan ondersteuning en publiciteit, vanuit het DKO en de media**, hen in hun opzet parten speelt. Zo krijgt fanfaremuziek bijvoorbeeld zo goed als **geen zendtijd** op de radio.

De fanfare en haar cultuur hebben een negatief imago.

Aansluitend op het bovenstaande vond maar liefst 90% (!) van de respondenten dat **fanfares geen aandacht krijgen in de media, of alleszins niet de juiste**. Wanneer de fanfarecultuur wel eens aan bod komt in de media, schept dit meestal een fout, **karikuraal en oubollig beeld**. Een gebrek aan waardering voor de fanfarecultuur ligt hier naar het gevoel van de deelnemers aan de basis (58%): de eigenheid en kwaliteit van de orkestvorm wordt volgens hen niet erkend. Dit onjuist en eerder negatief imago wordt intens als een externe bedreiging ervaren voor de betrokkenen, aangezien dit op zijn beurt weer potentieel nieuwe leden en publiek kan afschrikken.

De uitdaging is dan ook om die **“valse klank” om te polen**. Voor een aantal respondenten begint dat bij het verwerven van meer media-aandacht, waarbij men de fanfarecultuur positief in beeld brengt bij het brede publiek. **Het is dus aan de media, muziekscholen, VLAMO en de fanfares zelf om het brede publiek hierover juist te informeren, een beter imago uit te stralen om zo de stereotype ideeën de wereld uit te helpen**. Meer bekendheid en een **positiever imago** genereren staat voor heel wat respondenten bovenaan hun prioriteitenlijstje. **Het imago van hun geliefde fanfarecultuur moet juist zijn: positief, minder stoffig, hipper, aantrekkelijker, jonger en moderner**.

De kwaliteit van opleidingen, infrastructuur en maatschappelijke veranderingen gaan niet altijd samen met de fanfarewerking.

Zoals uitgelicht bij kansen, verloopt het **contact en de wisselwerking met het DKO voor velen moeizaam en zelfs vervelend**. Er stromen nog te weinig leerlingen door naar fanfares, instrumenten waar fanfares een tekort aan hebben worden niet (genoeg) in de verf gezet en muziekscholen nemen vaak een negatieve houding aan ten opzichte van fanfares. Dit laatste weerspiegelt zich in **de opinie dat de muziekopleiding van het DKO niet helemaal aansluit bij de fanfarecultuur (56%)**.

Ook de uiteenlopende kwaliteit van muziekopleidingen wordt in vraag gesteld. Enerzijds wordt er opgemerkt dat leerkrachten koper binnen het DKO niet altijd voldoende ervaring hebben met fanfare-instrumenten (bv. saxhoorns). Anderzijds zijn er fanfares die – al dan niet noodgedwongen – een eigen muziekopleiding aanbieden, maar niet altijd over een geschikte of voldoende opgeleide docent beschikken. Beide gevallen leiden tot

kwaliteitsverlies: een **betere wisselwerking tussen fanfares en het DKO** is dus aan de orde. Verder spelen het ongenoegen over infrastructuur en de gevolgen die urbanisering met zich meebrengen. Zo heeft niet elke regio een eigen muziekschool of kwaliteitsvolle concert- en repetitiezalen. Doordat mensen steeds dichter op elkaar wonen, is repeteren – solo in huis of samen in een lokaal – niet altijd meer vanzelfsprekend.

Fanfares struikelen over politieke en financiële blokken.

“De overheid, Vlaams of lokaal, ondersteunt de fanfarecultuur”? Drie op de vier deelnemers reageerde negatief op deze stelling in de enquête. Volgens hen is er te weinig interesse en steun vanuit de politiek, en dit zowel op federaal, regionaal als lokaal niveau. Op lokaal niveau hangt er dan nog eens veel af van het zittende gemeentebestuur, dat ook steeds opnieuw afhankelijk is van de verkiezingen. De betrokkenen zien de overheid expliciet als een bedreiging (30%) en stippen het gebrek aan ondersteuning en het wegvallen van de provinciale subsidies hierbij extra aan. Die negatieve houding is begrijpelijk, aangezien de overheid alle provinciale middelen naar een bovenlokaal niveau overhevelde, waar fanfares amper of zelfs geen reikwijdte hebben. Hierdoor viel deze financiële voedingsbodem voor het merendeel van de fanfares weg. Het is bovendien onzeker of gemeentebesturen deze middelen wel kunnen en willen opvangen. Echter, **afgezien van de subsidiegelden zouden overheden de fanfarecultuur op andere manieren kunnen steunen. Zo kunnen lokale besturen helpen bij het beschikbaar stellen van repetitielokalen of concertlocaties**, waardoor het algemene financiële plaatje van fanfares al ietwat een minder zware uitdaging wordt (denk aan: logistiek, opleidingen, dirigenten, ...).

Verder hekelen fanfares ook nog **andere financiële en administratieve lasten** die bij het verenigingsleven komen kijken, denk maar aan vzw-verplichtingen en Sabam.

Waar vindt uw erfgoed plaats? Waar doet u het?

Anno 2020 telt Vlaanderen iets meer dan **300 fanfares**. Dat zijn er **ongeveer evenveel als er Vlaamse gemeenten zijn**. De fanfare is een typisch Belgisch-Nederlandse orkestvorm, in tegenstelling tot het harmonieorkest en de brassband, die vandaag over de hele wereld verspreid zijn. Hierdoor vinden we fanfareorkesten voornamelijk in de Lage Landen terug: België, Nederland en – in mindere mate – Frankrijk en Luxemburg. Sinds een tiental jaar wordt deze bijzondere orkestvorm vanuit Vlaanderen en Nederland ook naar andere landen geëxporteerd (bv. Japan en Litouwen).

Wanneer vindt het plaats? Op een specifiek moment of in een bepaalde periode? Vul aan.

no-period

3. Erfgoedgemeenschap: betrokkenen

Wie is van dichtbij of verderaf betrokken bij de praktijk van het erfgoed?

De fanfares zelf zijn uiteraard het dichtst betrokken bij de praktijk van de fanfarecultuur.

Binnen deze muziekverenigingen vinden we telkens een unieke mix van – beginnende tot

professionele – muzikanten, dirigent(en) en bestuursleden, (soms) aangevuld met een vlaggendrager, tamboer-majoor, een groep majorettes of twirlers, en daarrond een hele entourage: familieleden en vrienden die hun steentje bijdragen als vrijwilliger of toeschouwer, alsook een vrij vast, lokaal publiek. De fanfareorkesten worden bijgestaan door de Vlaamse Amateurmuziekorganisatie (VLAMO), die hen als muziekfederatie ondersteunt in hun dagelijkse werking en instaat voor deze erfgoed aanvraag. Verder zorgen componisten en uitgeverijen voor broodnodig kwalitatief fanfarerepertoire. Ook het deeltijds kunstonderwijs (DKO) speelt een belangrijke rol in de opleiding van de muzikanten en dirigenten.

4. Borgen: de zorg voor uw erfgoed

Welke antwoorden bood u tot nu toe op uitdagingen rond het voortbestaan van uw erfgoed?

DE PRAKTIJK DOEN

- Fanfares en hun dagelijkse werking De fanfares zijn bij uitstek de beoefenaars van de fanfarecultuur. Hun bestaan en werking houden de fanfarecultuur levend tot op vandaag. VLAMO telt 304 aangesloten orkesten die zichzelf als fanfare omschrijven. Het fanfareorkest beschikt dan wel over een welomschreven (conventionele) bezetting (nl. koperinstrumenten, saxofoons en slagwerk), maar binnen deze bezetting kan het aantal muzikanten per instrument(engroep) vrij variëren. Elke fanfare heeft bijgevolg een unieke samenstelling van in totaal doorgaans 25 à 70 muzikanten. De dagelijkse werking van een fanfare bestaat uit de wekelijkse repetities, de eigen (halfjaarlijkse) concerten, andere optredens en eventuele deelnames aan wedstrijden, evaluatieconcerten, play-ins en concertreizen. Uitvoeringen vinden zowel in de concertzaal als in open lucht plaats, bijvoorbeeld bij het opluisteren van belangrijke lokale evenementen (bv. kermissen, Wapenstilstand, processies). Naast die muzikale activiteiten is er ook nog het jaarlijkse Ceciliafeest, dat meestal georganiseerd wordt rond het naamfeest van Sint-Cecilia op 22 november. Een muzikale rondgang of ander concert in de gemeente, gevolgd door een feestmaal vormen doorgaans de ingrediënten van deze hoogdag. Verder zijn er nog randactiviteiten, zoals geldinzamelingen, eetfestijnen of quizzen, om de kas te spijzen.

Repertoire We vermeldden eerder al het gebrek aan nieuwe, specifiek voor fanfare geschreven muziek. Binnen de erfgoedgemeenschap werden al initiatieven opgestart om het originele repertoire voor fanfareorkest uit te breiden. Zo is Fanfarissimo een bestaand project waarbij negen topfanfares de handen in elkaar geslagen hebben voor nieuw fanfarerepertoire. Om beurt engageren de orkesten zich jaarlijks om een compositieopdracht uit te reiken aan een Belgische of internationale componist. Na de première wordt het werk telkens beschikbaar voor aankoop door andere orkesten. Daarnaast zetten ook componisten en uitgeverijen met een hart voor de fanfare, zoals respectievelijk Jan Van der Roost en Band Press van Luc Vertommen zich actief in voor kwalitatief fanfarerepertoire. Ook VLAMO ondernam al acties op dit front. Zo geeft VLAMO

naar aanleiding van het (tweejaarlijks) VLAMO Open Fanfarekampioenschap (VLOF) telkens de opdracht aan een beloftevolle (en jonge) componist om een verplicht werk te schrijven – voor 2019 was dat Nick Van Elsen. Het werk wordt steeds een zestal maanden voor de wedstrijd ter beschikking gesteld aan deelnemende fanfares. Na de eerste uitvoering op het VLOF wordt het werk toegevoegd aan het repertoire voor fanfareorkesten. Daarnaast organiseert VLAMO een internationale compositiewedstrijd, ook voor lagere afdelingen (derde en tweede afdeling), waarbij de componisten zowel een harmonie- als fanfareversie dienen te schrijven, wat opnieuw leidt tot een uitbreiding van het fanfarerepertoire.

ARCHIEFZORG

Bewaart u ook materiële zaken i.v.m. uw erfgoed? Wat, waar en hoe? (vb. voorwerpen, kledij, documentatie ...)

- Fanfares hebben **interesse voor hun eigen verleden**. Bijzondere jubilea vormen bij fanfares vaak de ideale aanleiding voor het uitgeven van een publicatie omtrent de geschiedenis van de eigen vereniging (bv. KF De Berthoutzonen Hallaar schreef in 1999 een boek n.a.v. hun 100-jarig bestaan). Ook zonder feestjaar op komst doen fanfares aan archiefwerking: talrijke items worden verzameld en bewaard, bv. (oude) partituren, uniformstukken en instrumenten, aandenkens aan wedstrijden, verbroederingsen en concertreizen. Een overzicht van de mate waarin en de manier waarop dit alles gebeurt, is er momenteel niet. Dit in kaart brengen en handvatten aanreiken voor een professionele aanpak en ondersteuning kan hier van pas komen. Een gedegen archiefwerking is immers een grote uitdaging voor (lokale) verenigingen. Een samenwerking met een lokale heemkundige kring, het gemeentelijk archief of lokale musea kan daarom een grote meerwaarde vormen. Een mooi voorbeeld hiervan is de Koninklijke Sint-Martinusfanfare uit Halle, die voor de zorg van haar archief de handen in elkaar sloeg met het Stadsarchief Halle en streekmuseum den AST. Twee muzikanten inventariseerden het archief, waaronder talrijke partituren, foto's, instrumenten en vaandels, en breidden dit verder uit. Onder begeleiding van twee archiefmedewerkers werden deze stukken professioneel in bewaring gebracht in het stadsarchief, gevestigd in het museum. Daarnaast wijdt het museum ook een deel van de tentoonstellingsruimte aan de fanfare. Ook het documentatiecentrum van VLAMO omvat een grote collectie aan partituren, boeken en tijdschriften. Deze collectie is vrij te consulteren door onze leden. De digitalisatie van de aanwezige partituren is een van de streefdoelen die VLAMO voor ogen heeft.

DOCUMENTEREN

Wat documenteert u? Hoe pakt u dit aan? (vb. in beeld, video ...)

- **Verzamelen van eigen beeldmateriaal**. Fanfares documenteren hun eigen werking door het verzamelen van foto-, film en geluidsmateriaal van vroeger en nu, en dit zowel offline als online. Een voorbeeld van een online beeldbank vinden we op de website van KF de Verbroedering Zandvliet: http://www.kfvz.be/?page_id=1246). Ook VLAMO verzamelt kwalitatief beeldmateriaal van haar evenementen en deelt deze (gedeeltelijk) met haar

leden via Facebook en YouTube. 'En avant, marche!', publicatie en tentoonstelling. In 2002 verzorgde VLAMO naar aanleiding van haar tienjarig bestaan een mooie documentatie van – en samen met – het fanfare- en harmonieleven. Dit gebeurde in de publicatie 'En avant, marche!', uitgegeven bij Uitgeverij Kannibaal. Dit boek biedt een uitgebreid historisch overzicht van de instrumentale amateurbeoefening door musicoloog en VLAMO-directeur Jan Matthys, een bijdrage over de Vlaamse majorettes door historica Hanne Delodder en een reportage van freelance journaliste Marijke Libert. Bovendien bevat de publicatie honderden archieffoto's van fanfares en harmonies in de twintigste eeuw, alsook een unieke portrettenreeks van het levendige hedendaagse verenigingsleven die fotograaf Stephan Vanfleteren speciaal voor deze publicatie maakte. Tegelijk opende het Huis van Alijn toen de deuren van een gelijknamige tentoonstelling. Het museum blikte terug op de 200 jaar oude geschiedenis en het erfgoed van fanfares en harmonieën, en ging daarvoor op zoek naar archiefdocumenten en objecten in repetitielokalen of bij muzikanten thuis. De expo toonde tal van affiches, reglementen, ledenlijsten, partituren, concertagenda's, muziekinstrumenten en uniformen en bood zo een inkijk in het verenigingsleven.

ONDERZOEK

Is er al onderzoek gevoerd naar uw erfgoed, door betrokkenen of externen?

- Een interessant **geschiedkundig onderzoek** naar fanfares vinden we in 'Veel volk verwacht. Populaire muziekcultuur in Vlaams-Brabant sinds 1800' uit 2012, een publicatie van vier Vlaamse erkende culturele archiefinstellingen in opdracht van de provincie Vlaams-Brabant. Het is verkennende historische studie over regionale muziek(beleving), waar ook fanfares aan bod komen. Historica Elisabeth Bruyneel behandelt in het hoofdstuk 'Gouden tijden en zwarte dagen' het ontstaan en evolutie van blaasmuziekverenigingen. Hoewel de voorbeelden uit Vlaams-Brabant stammen, is haar uiteenzetting een nationale geschiedenis van het blaasorkest. Verder vinden we interessante bijdrages met aandacht voor de hedendaagse uitdagingen in het werk van Luc Vertommen (bv. het artikel 'Het fanfareorkest: een verhaal van de stervende zwaan' uit 2013) en in masterscripties die handelen over het fanfareorkest (bv. 'Het bloed van de blaasmuziek' door Jana Houben). Gelijklopend met het erfgoedtraject, volgde VLAMO een sociale-impacttraject onder begeleiding van de Sociale InnovatieFabriek en Sociare. Hierin onderzochten we VLAMO's werking, bijbehorende acties en de impact ervan, met focus op (het waarborgen van) de fanfarecultuur. Meer concreet stippelde **VLAMO's uiteindelijke veranderingstheorie (theory of change)** de hele (beoogde) evolutie van het borgingstraject uit: op korte (één jaar), middellange (twee tot vijf jaar) en lange termijn (vijf tot twintig jaar). Die verandertheorie is **het resultaat van de verschillende belangrijke acties die we al doorliepen tijdens het erfgoedtraject.** De resultaten van de enquête werden onderworpen aan een SWOT-analyse, die vervolgens verdiept kon worden met dank aan de focusgroepen en de werkgroep. Omgekeerd werden de bevindingen aan de tussentijdse inhoud van de verandertheorie afgetoetst. Het beeld van de Theory of Change, waaraan een heel jaar werd gewerkt, legt daarbij bepaalde assumpties, voorwaarden, stakeholders, waarborgingsacties met gewenste output, onderzoeksresultaten en effecten bloot. Eén van

die effecten – op lange termijn – zou het gewenste gevolg bieden: de fanfarecultuur leeft en evolueert. Bijgevolg is de cirkel daarmee rond: waar we vertrokken vanuit het initiële idee om een aanvraag voor de erkenning van immaterieel erfgoed in te dienen, werd er een geheel (eco)systeem ontworpen waarbij VLAMO, de werkgroep, de fanfares zelf en andere stakeholders handvatten aangeboden krijgen om de fanfarecultuur te bestendigen en te waarderen. Een interessante piste voor toekomstig onderzoek is een bevraging die peilt naar de houding van mensen tegenover fanfareorkesten, alsook het beeld en de kennis die zij hierover hebben.

COMMUNICATIE

Hoe zet u in op communicatie? Welke acties onderneemt u en waarom?

- Fanfares communiceren openbaar over hun werking en evenementen via een eigen website, maar ook via fanpagina's op sociale media (bv. Instagram en Facebook).

Daarnaast grijpen ze in de mate van het mogelijke kansen om positief in beeld te komen in de (lokale en nationale) media. De voorbije maand kwamen bijvoorbeeld tal van fanfares en fanfaremuzikanten in beeld op lokale en nationale (nieuws)media, met muzikale acties om hun vereniging en de brede gemeenschap een hart onder de riem te steken in tijden van corona. Deze initiatieven werden ondersteund door VLAMO, bijvoorbeeld met partituren voor (onder meer) fanfare-instrumenten, en door het aanbieden van een online platform op onze provinciale Facebookpagina's. VLAMO ziet het als haar verantwoordelijkheid om de eigen evenementen en die van verenigingen zo open en bereikbaar mogelijk te maken – in alle mogelijke betekenissen – en daarmee niemand uit te sluiten. Fanfares kunnen met de communicatie van hun evenementen terecht op de activiteitenkalender van de VLAMO-website (www.vlamo.be/uit-in-vlamo) en op de provinciale Facebookgroepen. Grote VLAMO-evenementen, zoals het VLAMO Open Fanfarekampioenschap, worden jaarlijks live gestreamd. Zo worden ze meer toegankelijk en krijgen de deelnemende verenigingen meer zichtbaarheid. Het livestreamen van grote wedstrijden wordt daarmee jaarlijks herhaald, zo ook voor het VLAMO Open Fanfarekampioenschap. Daarnaast zullen we voortaan ook interviews afnemen als onderdeel van de livestream. VLAMO opteert ervoor om deze livestreaming gratis aan te bieden via haar YouTube-kanaal. Na het evenement worden de opnames verder afgewerkt, met professionele mixing en mastering. En maand later wordt dit materiaal dan weer helemaal kant-en-klaar beschikbaar gemaakt via het YouTube-kanaal van VLAMO. De werkwijze die hier steeds nagestreefd wordt, werkt een positieve en kwaliteitsvolle beeldvorming van haar fanfares in België, Europa en zelfs op wereldniveau in de hand. Voorts zet VLAMO zich frequent in om juiste berichten, en daarmee een positieve beeldvorming, over fanfares de wereld in te sturen. Het artikel "De fanfare is weer hip", dat eind 2018 in De Standaard verscheen, is daar een mooi voorbeeld van. Het meer en positief in beeld brengen van fanfares draagt immers bij tot een positief imago voor de fanfarecultuur.

SENSIBILISERING

Heeft u aandacht voor sensibilisatie? Hoe laat u nieuwe mensen kennismaken met uw

erfgoed?

- Zie acties 'onderzoek'

EDUCATIE

Onderneemt u acties rond educatie? (vb. samenwerking met scholen)

- Veel fanfares zorgen voor een **muziekopleiding** binnen de eigen werking door middel van een jeugdwerking, in de vorm van een (of soms zelfs meerdere) jeugd- of instaporkest(en) en/of muzieklessen, gaande van muziekinitiatie over notenleer tot instrumentleer voor zowel jong als oud(er). Sommige orkesten werken hiervoor samen met de plaatselijke muziekschool of het dagonderwijs. Zo zorgt de 'alternatieve leercontext' ervoor dat wie binnen het deeltijds kunstonderwijs een fanfare-instrument leert bespelen, de lessen samenspel kan volgen binnen een fanfareorkest. Deze samenwerking stimuleert de doorstroming van muziekscholen naar fanfares en geeft het niveau van de jonge muzikanten een extra duwtje omhoog. Daarnaast blijft het fanfareorkest ook voor de reeds geschoolde leden een leerschool: door telkens nieuwe muziekstukken aan te vatten en toe te werken naar concerten en wedstrijden blijven fanfares en hun muzikanten streven naar muzikale groei. Ook VLAMO wil kinderen op een laagdrempelige manier met muziek in contact brengen en ontwikkelde daarom twee educatieve doekoffers in de reeks "Van Toeten noch Blazen", waarmee kinderen vanaf 6 jaar spelenderwijs kunnen kennismaken met blaasinstrumenten en het muziekverenigingsleven. De tweede **doekoffer** "Het Blazersfestival" is een educatief spel voor de tweede graad lager onderwijs (8 à 10 jaar). De kinderen leren op een speelse manier de verschillen tussen blaasinstrumenten (en – orkesten) en proberen er een aantal uit. Lagere scholen, maar ook muziekacademies en muziekverenigingen, kunnen deze spelen gratis ontlend bij alle provinciale VLAMO-trefpunten. In de tweede helft van 2019 werden beide doekoffers toegevoegd aan het aanbod van **Cultuurkuur, een (online) platform waar cultuur en school elkaar vinden**. Hierdoor kan het dagonderwijs makkelijker de weg vinden naar het educatieve aanbod van VLAMO. **Daarnaast onderzocht en onderzoekt VLAMO de samenwerkingsmogelijkheden met het deeltijds kunstonderwijs**. Zo nam **VLAMO deel aan de gesprekken over de alternatieve leercontext en streeft ze mee naar het optimaliseren ervan**.

DOORGEVEN

Doet u inspanningen om uw erfgoed effectief door te geven? Te laten beoefenen door nieuwe enthousiastelingen?

- De **intergenerationaliteit** binnen fanfares – de aanwezigheid van jong en oud(er), soms zelfs hele gezinnen en families – zorgt ervoor dat het erfgoed doorgegeven wordt van generatie op generatie. Ook de **jeugdwerking** van fanfares, die hierboven besproken werd bij 'educatief', past in dit plaatje.

ANDERE

- Tot slot investeerde VLAMO, aansluitend bij de erfgoed aanvraag en het sociale-impacttraject, in een **coachingtraject voor orkesten en fanfares die out of the box** opereren.

Hoewel de aanvraagprocedure voor de erkenning van de fanfarecultuur zich richt op de fanfare met haar unieke bezetting, worden **evolutionaire buitenbeentjes – zoals urban fanfares en streetbands – meer en meer opgepikt.** De VLAMO-diversiteitstuurgroep kleurde met dit project dan ook naarstig buiten de lijntjes, wanneer ze Die Verdampte Spielerei opdracht gaf tot het coachen van enkele van haar ledenverenigingen. Podiumplaatsen tijdens Festival aan Zee, Festival Dranouter en de Cultuurmarkt Vlaanderen in Antwerpen vormden de kers op de taart.

Waar zal u de komende jaren op inzetten om een levendige toekomst te verzekeren voor uw erfgoed?

DE PRAKTIJK DOEN

- **Instream en continuïteit:** creatie van een VLAMO-fanfareorkest Bij de fanfares speelt al jaren het idee van een nationaal projectorkest, naar analogie met het NJFO (Nederlands Jeugd Fanfare Orkest), iets wat dan ook naar boven kwam bij de rondetafelgesprekken en de werkgroep. Aangezien de fanfares geen nationale reikwijdte hebben, maar wel aangesloten zijn bij VLAMO, ontstond daarom het idee om een eenmalig of projectmatig **VLAMO-fanfareorkest samen te stellen over alle provincies heen, door middel van een play-in. Als** muziekfederatie beschikt VLAMO immers over de communicatiemiddelen om muzikanten hiervoor warm te maken. Dit orkest zou normaal gezien in het najaar van 2020 voorgesteld worden, maar dit zal hoogstwaarschijnlijk verschoven moeten worden door de huidige coronacrisis. Haalbaarheid en timing primeren hier immers, aangezien we een mooi divers orkest en dito programma willen samenstellen. Nadien kan er dan geëvalueerd worden of er een verder draagvlak bestaat voor nationale fanfareplay-ins, zoals die nu al op lokaal en provinciaal niveau plaatsvinden. VLAMO nationaal zou dit initiatief willen organiseren of ondersteunen en promoten, al dan niet in samenwerking met lokale initiatieven. **Bovenlokaal initiatief in de publieke ruimte.** Daarnaast zal er samen met de werkgroep onderzocht worden of er naar analogie met het Piano Days-initiatief een soortgelijk bovenlokaal initiatief voor fanfares of blaasorkesten ontwikkeld kan worden. Dit is bedoeld om podiumkansen te creëren en tegelijkertijd orkesten op een positieve manier tot bij het brede publiek te brengen. **Nieuw repertoire: Fanfarissimo. Samen met de werkgroep - waaronder zich ook leden van Fanfarissimo bevinden** – zal er onderzocht worden hoe VLAMO kan aansluiten bij dit initiatief (zie boven), of er bereidheid is hiervoor en wat er aansluitend verder vanuit VLAMO binnen dit initiatief gedaan kan worden. Het zou bijvoorbeeld interessant zijn om de werking uit te breiden naar fanfarerepertoire voor lagere afdelingen. Nieuw repertoire: compositiewedstrijden voor alle niveaus. Fanfares onderlijnen het belang aan kwalitatief repertoire voor alle niveaus. Naast de tweejaarlijkse compositieopdracht in het kader van het VLOF (hogere afdelingen), wil VLAMO zich daarom ook verder blijven inzetten voor de lagere afdelingen. Daarom **zal de VLAMO-stuurgroep Orkest de compositiewedstrijd voor lagere afdelingen herzien**, waardoor er elk jaar afwisselend een werk voor harmonie en fanfare geschreven moet worden. Deelnemende componisten worden op die manier tweejaarlijks verplicht om specifieke fanfarewerken te creëren, en niet louter een werk voor harmonieorkest te bewerken.

Aanvullend hierbij willen we richtlijnen of handvatten uitwerken voor (jonge) componisten, nog niet vertrouwd met (het schrijven voor) een fanfareorkest, dit samen met ervaren fanfarecomponisten, vermits het schrijven voor fanfares niet de gemakkelijkste opdracht is. Daarbij zal er verkend worden of er een publiek bestaat voor deelname aan workshops en vormingen over het componeren voor fanfares voor (beginnende) componisten. Kwaliteitswaarborging. VLAMO wil samen met deskundige docenten workshops organiseren specifiek voor instrumenten waar fanfares tekort aan hebben.

ARCHIEFZORG

Bewaart u ook materiële zaken i.v.m. uw erfgoed? Wat, waar en hoe? (vb. voorwerpen, kledij, documentatie ...)

- Digitale collectieregistratie: aanleggen van een bibliotheek/database. VLAMO runt een open documentatiecentrum. Dat herbergt meer dan 40.000 partituren, boeken, tijdschriften, geluidsoptnames en audiovisuele opnames. VLAMO wil alle items digitaal ontsluiten. Vanaf 2020 zullen er mogelijke samenwerkingen met CEMPER en (een deel van) de amateurkunstensector onderzocht worden. Onder het motto “samen staan we sterk” zou er een aanvraag ingediend kunnen worden die vertrekt vanuit een gemeenschappelijke behoefte of wens bij de partnerorganisaties. Op die manier kunnen zowel de rechtenproblematiek, als het mogelijks betrekken van bestaande bibliotheken bij het digitaliseringsproces verkend worden. In kaart brengen en toegankelijk maken van fanfarewerken. Als onderdeel van de digitale bibliotheek willen we ook werk maken van een index die leden toegang verleent tot alle fanfarewerken waar geen auteursrechten meer op rusten, en die bovendien – uiteraard mits toestemming – vermeldt waar (bv. online of bij welke lokale vereniging) een bepaald werk beschikbaar is. Indien muziekverenigingen deze werken beschikbaar willen stellen, zou de digitale bibliotheek van VLAMO hiermee uitgebreid kunnen worden om zo de werken – idealiter – te centraliseren. VLAMO zal hierbij fungeren als doorgeefluik en toezien op mogelijke GDPR- en (auteurs)rechtenkwesties. Voor dit project is een doorgedreven wisselwerking met de fanfaregemeenschap noodzakelijk. Daarnaast wordt op vraag van en samen met de werkgroep ook onderzocht of informatie over nieuw verschenen fanfarerepertoire (bv. titel, componist, moeilijkheidsgraad, uitgeverij) gecentraliseerd kan worden, zodat fanfares hier makkelijker hun weg naartoe vinden. In kaart brengen van en handvatten bieden voor lokale archiefzorg Samen met de fanfares wil VLAMO in kaart brengen in welke mate en op welke manier er al aan archiefzorg gedaan wordt. Verder is het de bedoeling om fanfares te voorzien van good practices en handvatten om zelf met archiefzorg te starten, dit in samenspraak met ervaren professionele partners zoals CEMPER.

DOCUMENTEREN

Wat documenteert u? Hoe pakt u dit aan? (vb. in beeld, video ...)

- VLAMO zal het reeds verzamelde kwalitatieve audiovisueel materiaal van fanfares (bv. opnames VLOF) online centraliseren in een eigen #fanfarefan-playlist op het YouTube kanaal van VLAMO.

COMMUNICATIE

Hoe zet u in op communicatie? Welke acties onderneemt u en waarom?

- **Communicatie tussen fanfares onderling en met andere partners faciliteren.** Op de nieuwe VLAMO-website, die in 2020 gelanceerd wordt, komt er een rubriek “muzikant zoekt muzikant”. VLAMO wil hiermee een platform aanbieden waar onze leden én externen onderling met elkaar kunnen communiceren en zoekertjes kunnen verspreiden, moeiteloos maar tegelijk professioneel. In 2019 dachten we de krijtlijnen hiervoor uit, in 2020 wordt dit geïmplementeerd en verder geoptimaliseerd. Organisatoren, muzikanten en muziekverenigingen zullen hier met elkaar in contact kunnen komen. Ook individuele muzikanten die willen aansluiten bij een orkest of andere muzikanten zoeken om bijvoorbeeld een ensemble op te richten zullen hier terecht kunnen. Zowel de vraag- als aanbodzijde worden dus belicht. Om het logistiek probleem rond repetitieruimtes aan te pakken, dat aan bod kwam bij de werkgroep, zal er eveneens een zoekterm voor repetitieruimte worden toegevoegd. Ook het DKO en gemeentebesturen kunnen dan via dit platform, indien mogelijk, hun steentje bijdragen.

SENSIBILISERING

Heeft u aandacht voor sensibilisatie? Hoe laat u nieuwe mensen kennismaken met uw erfgoed?

- Fanfares in the picture zetten en hen **meer media-aandacht** geven. Om fanfares bij te staan in hun vraag naar meer en positievere media-aandacht, zal VLAMO **het kwalitatieve audio- en beeldmateriaal van het VLOF bezorgen aan verschillende media.** We streven ernaar om hiermee **minstens één radio-uitzending te halen.** Aansluitend zullen de sociale media van VLAMO meer en gericht aangegepen worden om grootschalig te communiceren over de fanfarecultuur. Instrumenten waar fanfares tekort aan hebben kunnen bijvoorbeeld belicht worden via interviews, met hun bespelers, of via toegespitste content op sociale media. Bovenop zal er naarstig gezocht worden naar samenwerkingen met bekende of inspirerende personen/muzikanten die als ambassadeur voor de fanfarecultuur kunnen fungeren. Het **influencen op sociale media,** zoals bijvoorbeeld met populaire Instagram take-overs, kunnen de beeldvorming over en het imago van fanfares stevig opkrikken. **Promoten van de muziekvereniging.** Verder zullen de voordelen van muziekverenigingen actief gepromoot worden, alsook de diverse manieren om muziek (levenslang) te beoefenen. Het doel hierin ligt om **voornamelijk kinderen zelf én hun ouders te informeren,** ze inzicht te geven in het amateurmuziekverenigingsleven, om hen zo te stimuleren. De focus zal eveneens uitgaan naar het sociale luik, als een introductie tot het verenigingsleven.

EDUCATIE

Onderneemt u acties rond educatie? (vb. samenwerking met scholen)

- **Vorming en good practices.** Het grote belang van een bekwaam bestuur om een fanfare draaiend te houden kwam herhaaldelijk aan bod bij de fanfares. VLAMO zal binnen de

gemeenschap **good practices verzamelen rond allerlei (bestuurlijke) thema's, zoals archiefzorg, jongerenwerking en interne organisatie**. Lokale verenigingen dragen hier hun steentje bij door informatie te verschaffen en andere verenigingen persoonlijk meer toelichting te geven, indien gewenst. Een **handleiding rond goed bestuur is** alvast in de maak. Ook de **vormingsmomenten** van VLAMO kunnen hierbij ingezet worden. Promoten van de fanfare en haar instrumenten in het (deeltijds kunst)onderwijs. **Het spel "Van Toeten noch Blazen" krijgt nog een extra luik voor de derde graad van het basisonderwijs**. Er wordt momenteel gespeeld met het idee om een meer multimediaal element te betrekken, zoals het **gebruik van filmpjes en andere media**. Typische fanfare-instrumenten kunnen hierin verwerkt worden, zodat jongeren zien dat deze ook "jong" en "hip" zijn. Er zal nog een rechtstreekse aansluiting volgen met de bedoeling henzelf aan het woord te laten: kinderen of jongeren zouden bijvoorbeeld zelf hun instrument kunnen voorstellen. De **filmpjes zouden daarnaast losgekoppeld kunnen worden van het spel, zodat ze ook op zichzelf kunnen dienen**. Fanfares kunnen er dan (met of zonder het spel) gebruik van maken en zo jongeren warm maken voor het leren bespelen van specifieke instrumenten.

DOORGEVEN

Doet u inspanningen om uw erfgoed effectief door te geven? Te laten beoefenen door nieuwe enthousiastelingen?

- De nodige aandacht besteden aan het **intergenerationele, inclusiviteit en het sociale is belangrijk om fanfares levendig te houden**. VLAMO wil daarom meer en actiever inzetten op **jeugdwerking, zowel intern als bij muziekverenigingen**. Diverse fanfares hebben doorheen de jaren heel wat ervaring opgebouwd voor een goed draaiende jongerenwerking en kunnen een voorbeeld zijn voor andere. Samen met hen wil VLAMO deze kennis bundelen en delen. Daarnaast zal VLAMO jaarlijks provinciale jeugdorkestervestivals organiseren, eventueel met uitbreiding naar een nationaal festival. De mogelijkheid om en interesse voor de oprichting van een jongerenwerkgroep zal eveneens onderzocht worden. Jongeren kunnen hierdoor ook sociaal gevormd worden, en niet enkel als muzikant. Dit kan door hen bijvoorbeeld zelf een bepaalde verantwoordelijkheid te geven binnen de organisatie/vereniging.

ANDERE

- Naar 2021 toe kijkt VLAMO om **opnieuw een coachingstraject, of een spin-off, op poten te zetten, specifiek voor fanfareorkesten, in samenwerking met Die Verdammte Spielerei en/of andere externe partners**.

Is er een actie waar u trots op bent en die inspirerend kan zijn voor anderen?

nvt

Bijlagen

Afbeeldingen

Joris_Michael_8min.jpg

Bijlagen grote verzameling

Joris_Michael_8min.jpg